

KAKTÜSLER ÇİÇEK AÇARKEN

D. JURAVLEV

Kaktüsler çiçeksiz bile güzeldir, çeşitli geometrik şekilleriyle, alacalı bulacalı renk renk dikenleriyle ve yumuşacık tüyleriyle insanlarda hayranlık uyandırır, fakat kaktüslerin en güzel-leri çiçek açanlardır. Kaktüsleri büyük bir özenle büyütmenin karşılığını onların yumuşak, güzel çiçeklerle örtüldüğünü görmekte alırsınız.

Parodia, Notocactus, Echinops, Gymnocalycium ve diğer ekinokaktüslerde çiçekler bitkinin tepesinde kendine özgü bir tomurcuk şeklinde açar.

Olgunluk çağına erişmiş kaktüsler yılda bir kere çiçek açabilir. Rebutia ve Mamillaria tipi kaktüsler ekildikten 2 - 3 yıl sonra çiçek açmağa başlar, buna karşı Eriocactus leninahausii, Echinocactus gruzoni ve Ferocactus gibi diğer bazı türlerde çiçek açmanın başlaması için 10 yıldan fazla bir zamanın geçmesi gerekir. Geç çiçek açan türleri erken çiçek açan türlerle aşılıyarak büyüme ve çiçek açmayı hızlandırmak mümkündür.

Kaktüsler ancak en elverişli şartlarda büyütüldükleri zaman çiçek açarlar: Uсталıklıkla birbirine karıştırılmış değişik topraklar kullanmak, kaktüslere zaman zaman dinlenme olanağı sağlamak, onları odanın uygun bir yerine koymak ve devamlı bir özenle büyötmek gibi.

Kullanılan toprak karışımı kolay ufalanabilir ve besleyici cinsten olmalı, içinde bitkiye gerekli bütün eser elemanlar (mikroeleman), fazla olmamak üzere azot ve tabii ki fosfor ve potasyum bulunmalıdır. Kaktüslerin çoğu için aşağı-

daki karışım uygundur: çim toprağı (dağ yamaçlarının kumlu çayır toprağı ile birlikte çürümüş çimen) 1 kısım, yapraklı ve turbalı toprak (tasfiye edilmiş ihlamur, akağaç vs. yaprakları) 5 kısım, ırmak yatağından alınmış iri taneli kum, ufalanmış tuğla ve odun kömürü tanecikleri karışımı 2 kısım (bu sonuncu tip toprak yalnız genç

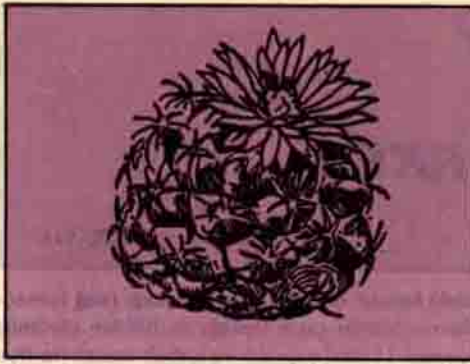

Mamillaria türlerinde tepeden tomurcuk çıkmaz. Bunun yerine gövde üzerinde ince, uzun veya kısa, şişkin solescik - memecik biçiminde uzantılar belirir ve çiçekler bunlar arasındaki çukurlarda açar.

kaktüsler için gereklidir). Kaktüsler nötral veya hafif asitli toprakları tercih ederler. Kaktüslere en uygun pH 6'dır. Kaktüs toprağının pH'ı şöyle ölçülür: topraktan birkaç kez damıtılmış su geçirilir ve sonra bu suyun pH'ı turnosol kâğıdı ile ölçülür (pH bir sıvının asitlik derecesini belirtir, pH'ı 7 olan sıvılar nötr, 7'nin altında asit, üstünde bazdır). Hayatı önemi olan asitlik turba ve kurumuş bataklık yosunu ilâvesi sağlanır.

Sonbaharın gelmesi ile birlikte kaktüsler daha seyrek sulanmaya başlanır: ayda 1 - 2 kere. Astrophytum asterias ve Cephalocereus senilis türlerinde olduğu gibi diğer bazı türlerde ise kışın hiç su verilmez. Buna karşı tropik ormanlarda diğer bitkilerin üzerinde büyüyen (epifit) kaktüsler saksıda büyürlerken bütün yıl boyunca nem ve sıcaklık isterler (epiphyllum, zygodactylus vs.).

Kışın kaktüsler pencere kenarına konur ve odanın sıcak havasından polietilen (plastik) bir örtü veya cam liflerinden (fiber glass) yapılmış bir takke ile korunur. Eğer pencerenin altında kalo-

Coriphantus'lar da iri memeciklerle kaplıdır, çiçekler bunlar arasındaki uzunlamasına oluklardan çıkar.

rifer varsa pencere çerçevesine tahta veya kontrplaktan bir platform eklenir. En ışıklı ve en soğuk yer olan pencere camı önüne yaz gelince çiçek açacak olan Parodia, Rebutia ve Mamillaria tipleri konur. En sıcak yer olan plastiğe yakın kısımlara da astrophytum, melocactus türleri ve fideler konur. Kaktüsler iki pencere arasına veya susuz bir akvaryum içine de konulabilir. Kuru ve soğuk havada kaktüslerin büyümesi durur. Biraz kurutma sonucu ağırlıklarının % 30'unu kaybetmeleri normalden sayılmaktadır, daha fazla kururlarsa hayatları tehlikeye girer.

Kış koşullarından yaz koşullarına yavaş yavaş geçilir. Şubat'ta "bahar ışığı"nın başlaması ile birlikte kaktüsler gölgeye alınır, henüz bir büyüme göstermezler. Ancak büyümeye başladıkları, dolgunlaştıkları, yeni dikenler ve taze, yeşil uçlar verdikleri görülünce düzenli yaz sulamasına geçilir.

Kaktüsler seyrek sulanır, bir kez sulandıktan sonra ancak saksının en dibine de kuruyunca yeniden sulamak gerekir. Kaktüs'ün suya en ihtiyacı olduğu anı sezme, işte "kaktüsist" olma sanatı buna bağlıdır. Bulutlu, yağmurlu ve soğuk havalarda kaktüsleri sulamamak gerekir.

Kaktüsler içme sularıyla (yağmur suyu, kar suyu gibi) sulanmalıdır, suyun ısısı + 30° olmalıdır. Eğer musluk suyu kullanmak gerekirse bu su önce kaynatılmalı ve iki gün bekletildikten sonra oksalik, sitrik veya nitrik asitle pH 6.5 - 7 olana kadar asitlendirilmelidir.

Yazın kaktüsler bahçeye çıkarılır veya balkondaki bir sere konur. Yanmalarını önlemek için iki hafta süreyle gölgeye alınmaları gerekir, bunun için ser'in camları tebeşirle beyaza boyanır veya ser'in üstüne bir örtü serilir. Bu gibi olanaklar yoksa saksılar odaya alınır. Beyaz Mamillaria, Şili kaktüsü ve Astrophytus gibi dağ

kaktüsleri bol güneş isterler. Buna karşı doğal halde otlar arasında büyüyen kaktüs'ler (Notocactus, Gymnocalycium, Parodia gibi) gölgede ve güneşin devamlı gelemediği yerlerde de büyürler.

Kaktüsler yılın herhangi bir zamanında başka bir yere de dikilebilir, fakat bunun için en uygun zaman baharın başlangıcıdır, çünkü toprağının değiştirilmesi kaktüsün uyanmasına da yardım eder. Genç kaktüsler yılda bir kere taze bir toprağa dikilirler. Yaşlı kaktüsler, özellikle kökleri iyi gelişmişse, yılda 2 - 4 kere taze bir toprağa dikilirler, fakat başka toprağa aktarılmaları için çiçek açtıkları ve meyva verdikleri zamanı beklemek gerekir. Aktarmadan sonra kaktüslere bir hafta kadar su verilmez, bu sırada parlak güneşten de korunmalıdırlar.

Kaktüslerin iyi çiçek açabilmesi için onlara baharda ve yazın ayda bir kere potasyum fosfat (1 litre suya 1 gram) vermelidir. Yavaş büyümenin ve çiçek açamayışın nedeni kaktüsün köklerini tahrip eden solucanlar olabilir. Bu solucanlara karşı en etkili savaş kaktüsü saksıdan çıkarmadan kökleri 15 dakika süreyle + 55°C'daki sıcak suyla ısıtmaktır. Baharda ve yazın hasta kökler tamamen kesilip atılabilir, kaktüs kurur, fakat sonra yeniden kök salar.

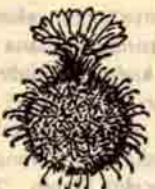

Parazitler kaktüsün yalnız köklerini değil, deri tabakasını da (epidermis) tahrip eder. Yapraklar üzerinde ekseri örümcek ağı gibi kenecikler görülür. Bu parazitlerle savaşmak için kaktüs üzerine zehirler püskürtülür: eter sülfonat ve carbophos (1 litre suya 1 - 2 gram). Bitkiyi yakmamak için püskürtme gece veya bulutlu havada yapılmalı. Kaktüsleri sınıksız kapalı bir kapta 12 saat eter ve dichlorphos veya eter ve carbophos karışımı ile bırakmak ta çok iyi sonuçlar vermektedir. Bu işlem 2 - 3 hafta sonra tekrarlanır (zehir kaktüsün üzerine değil, içine konduğu kabın duvarlarına püskürtülür). Bu gibi zehirler kullanılırken kaktüsler daima evin dışına, örneğin bahçeye, terasa veya balkona çıkarılmalıdır. Elde bu gibi ilaçlar yoksa kaktüs'ün derisi sulandırılmış alkolle yıkanmalıdır.

Kaktüs çiçeklerinin biçimi, büyüklüğü, rengi ve ömrü çok değişiktir. Çiçekler çan, boru veya huni biçimi olabilir. Çiçeklerin büyüklüğü birkaç mm. ile (Blosspheldia) 30 cm. (Selenicereus) arasında, ömrü birkaç saatle birkaç hafta arasında değişir. Kaktüslerin büyük çoğunluğu çiçeklerini gündüz açar, bazı kaktüs türleri ise yalnız geceleri çiçek açar. Çiçekler mavi ve mor hariç herhangi bir renkten olabilir. Çiçekleri değişik renklerde olan kaktüsler de vardır. 40 kadar kaktüs türü nefis kokulu çiçekler açar.

Kaktüs yemişleri de zenginlik ve çeşitlilik bakımından çiçeklerden aşağı kalmaz. Bazı Mamillaria türlerinde yemişler çiçeklerden daha devamlı süs unsurlarıdır. Sarı, kırmızı ve yeşil yemişler bazen birkaç ay kaktüsü süsler. Yemişler çok farklı görünüm ve büyüklüktedir. Büyüklük

göze çarpmayan minyatür yemişlerden elma veya portakal iriliğindeki yemişlere kadar değişir. Bu yemişler yenilebilir ve bazıları çok lezzetlidir.

NAUKA-IJIZN'den
Çeviren: Dr. Selçuk ALSAN

	Kaktüsün ismi, odada çiçek açma zamanı, çiçeğinin rengi.	Bakım özellikleri.
	Zygocactus, Kasım - Ocak, Pembe - Kırmızı.	Yazın bol sulama ve yarıgölge ister, çiçek açmadan önce (Ağustos - Eylül) seyrek sulanır; haftada bir. Güneye bakan pencerelerde iyi büyümür.
	Aporocactus, Şubat - Mart, Ahududu - Kırmızı.	Yazın bol su ve püskürteçle ilaçlama, kışın + 10 - 15°de kuru olmayan atmosfer ister.
	Mamillaria Prolifera, Şubat - Mart, Saman rengi - Sarı, Mamillaria Candida, Mart - Nisan, Pembe, kenarları kırmızı.	Yazın nem ve güneş, kışın kuruluk ve serinlik (+ 8 - 10°) ister.
	Rebutia'lar, Mart - Nisan, Beyaz - Sarı - Kırmızı - Pembe.	İlk ve sonbaharda büyürken güneş ve bol sulama, kışın kuruluk ve serinlik ister.
	Parodia'lar, Nisan - Haziran, Sarı - Parlak kırmızı.	Kışın kuru ve serin yer şart. Çiçekleri 1 hafta yaşar.
	Notocactus, Mayıs - Haziran, Sarı (pistilleri kırmızı).	İlkbaharda yanmadan korunmalı. Yazın nadiren su ister, çünkü bu tür yazın büyümür.
	Gymnocalcium, Mayıs - Eylül, Beyaz - Yeşil - Koyu kırmızı.	Aşırı sıcak sevmes, serde iyi büyür ve çiçek verir.
	Mamillaria Plumosa, Ekim - Kasım, Beyaz.	Çiçek açma zamanı sulanmalı + 15°de tutulmalı.